

Bankovní smlouvy.

Smlouva o úvěru.

© 2006 Michal Černý Ph.D.

www.michalcerny.eu | www.michalcerny.net

Pojmy

- Bankovní smlouvy – takové smlouvy, které může uzavírat v rámci svého podnikání pouze banka nebo úvěrní / spořitelní družstvo
- Běžný účet – jedna z bankovních smluv

Smlouva o úvěru

- Bývá pravidelně uzavírána mezi bankou a klientem, ale poskytovatelem úvěru nemusí být jen banka (pravidelná bankovní smlouva)
- Poskytovatelem úvěru může být i jiná osoba, pokud její činnost naplňuje znaky podnikání dle § 2/2 ObZ, musí mít příslušné jiné podnikatelské oprávnění
- Bankám je vyhrazena činnost spočívající v kombinaci přijímání vkladů od veřejnosti a poskytování takto shromážděných peněžních prostředků úvěry a půjčkami veřejnosti. Spořitelní a úvěrní družstva mají podobné oprávnění (mezi členy) – viz Z 87/1995 Sb.

Předpisy

- ObZ – smlouva o úvěru (§ 497-507 ObZ)
- Z 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru
- Z 21/1992 Sb., o bankách
- Z 190/2004 Sb., o dluhopisech (§ 28 an.)
- Z 96/1993 Sb., o stavebním spoření ...

Podstatné náležitosti SOÚ

- *§ 497 - Smlouvou o úvěru se zavazuje věřitel, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.*
- Vymezení stran,
- Závazek věřitele poskytnout (dlužníku / v jeho prospěch)
- Určení úvěrového limitu (a určení měny)
- Závazek dlužníka (příjemce) vrátit půjčené prostředky
- Závazek dlužníka zaplatit úroky

Povaha úvěrové smlouvy, podobné sml.typy

- Úvěr – konsensuální smlouva, jen peníze, úplatná smlouva
- Půjčka – reálná smlouva, peníze i jiné zaměnitelné věci

Zásady* úvěrové smlouvy

- Zásady: Smluvnosti, přímosti, termínovanosti, zúčitelnosti, účelovosti a zajištěnosti.
- **Zásada smluvnosti** – úvěr je poskytován na základě SO, na její uzavření není právní nárok (ledaže předpis stanoví jinak – srov. Úvěry ze stavebního spoření, Z 96/1993 Sb. - §5/2)
- **Zásada přímosti** – úvěr je poskytován přímo dlužníku (smluvní straně)
- **Zásada termínovanosti** – půjčená částka musí být vrácena v termínu či termínech podle smlouvy

**Zásady vymezila např. Odstrčilová, L.: Zásady úvěrování podnikatelů (viz použitá literatura)*

- **Zásada zúčitelnosti** – za poskytnutí úvěru hradí dlužník úrok
- **Zásada účelovosti** – úvěr je vázán zpravidla na účel vymezený ve smlouvě, použití k jinému účelu může mít za následek odstoupení od smlouvy. U některých úvěrů je účel určen zákonem (ú.ze stavebního spoření, hypoteční úvěr). Podle některých účelů mohou být stanovena pro dlužníka příznivější pravidla (spotřebitelský úvěr)
- **Zásada zajištěnosti** – závazek vrátit půjčenou částku, jakož i splnění dalších povinností z SOÚ je zpravidla zajištěn – dle druhu úvěru, půjčené částky atd. (zástavní právo, smluvní pokuta, ručení). U některých úvěrů je zajištění přímo vyžadováno zákonem (srov. Např. úvěry ze stavebního spoření)

Měna peněžních prostředků

- Strany se mohou dohodnout i na jiné měně než CZK, ledaže jinak stanoví devizové předpisy
- Je-li dohodnuta jiná měna a strany se nedohodnou jinak, peníze se vrací v měně, ve které byly poskytnuty a ve stejné měně se hradí úroky

Úplata za poskytnutí peněz

- Lze sjednat v případě, že poskytování úvěrů je předmětem podnikání Věřitele (poskytovatele) (§ 499 ObZ)
- V ostatních případech nelze úplatu sjednat (§ 499 ObZ je dle § 263 ObZ kogentní)

Účel běžného účtu

- Umožnění / zprostředkování **platebního styku** – přijímání plateb ve prospěch účtu klienta a provádění pokynů (plateb) na vrub účtu klienta
- Odlišně – účel vkladového účtu je nutno spatřovat ve spoření
- Platební styk je povinně* bezhotovostní nad rámec limitu **15.000€** denně (mezi účastníky za jeden den, bez ohledu na počet plateb a platební měny. Platební měna se na € přepočítává deviz.kurzem ČNB, který platí v den provedení platby). - § 4 Z 254/2004 Sb.

**Nestanovi-li ZOPH nebo jiný předpis jinak*

Podstatné náležitosti s. o b.úctu

- Určení stran – banka* a klient (dle §709/1)
- Závazek banky* zřídit od určité doby v určité měně účet pro majitele
- Závazek banky* přijímat hotovostní vklady a bezhotovostní platby
- Závazek banky* uskutečňovat z účtu hotovostní výplaty a bezhotovostní platby
- Podpisy smluvních stran

- Smlouva musí být uzavřena v písemné formě

** Nebo úvěrního či spořitelního družstva*

Časté náležitosti

- Upraveny demonstrativně v § 709/2 ObZ
- **Disponenti:** a) osoby oprávněné nakládat s peněžními prostředky na účtu a způsob nakládání s nimi,
- **Úročení zůstatku účtu:** b) výši nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků, které banka platí ze zůstatku peněžních prostředků na účtu jeho majiteli, popřípadě ujednání, že úroky nebudou placeny,
- **Periodicita výpisů z účtu:** c) lhůty, v nichž oznamuje banka majiteli účtu přijaté vklady a platby a provedené výplaty a platby a výši zůstatku peněžních prostředků na účtu a dále formu tohoto oznámení,
- **Poplatky za vedení účtu a transakce:** d) výši nebo způsob stanovení výše úplaty a způsob, jakým tuto úplatu majitel účtu bance zaplatí, popřípadě ujednání, že úplata nebude bankou požadována. Výši úplaty lze sjednat i odkazem na ceník banky.

Měna účtu

- Účet může být v české zákonné měně (CZK) i v měně jiné, zpravidla volně směnitelné (€, \$, GBP apod.)
- Některé banky nabízí i účet ve více měnách

Platební styk -

- Převody peněžních prostředků – mezi osobami prostřednictvím peněžních ústavů (bank, kampaňček atd.).
- Z 124/2002 Sb. o platebním styku
- *Směrnice EP a R 97/5/ES ze dne 27. ledna 1997 o přeshraničních převodech.*
- *Směrnice EP a R 98/26/ES ze dne 19. května 1998 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry.*
- *Směrnice EP a R 2000/46/ES ze dne 18. září 2000 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností.*

Nakládání s účtem / prostředky na účtu

- **Nakládání s účtem** = uzavření smlouvy nebo její změny (prakticky změna podmínek vedení účtu – např. vyšší paušál, sjednání kontokorentu, vydání platební karty, umožnění homebankingu etc.).
- **Nakládání s peněžními prostředky** – pouze dispozice s penězi, nikoliv ostatní

Nakládání s účtem

- Majitel účtu
- Osoba zmocněná písemnou plnou mocí s úředně ověřeným podpisem. Ověření není třeba, pokud byla plná moc udělena před bankou.
- Správce dědictví - § 715a – má postavení majitele účtu, ode dne, kdy se banka hodnověrně dozví o smrti majitele účtu až od dne pravomocného rozhodnutí v dědickém řízení
- Více majitelů účtu – každý z nich má postavení majitele. S účtem však nakládají podle dohody ve smlouvě o b.ú., jinak společně. Podíly spolumajitelů na zůstatku jsou stejné, nestanoví-li smlouva o b.ú. nebo rozhodnutí soudu jinak

Nakládání s peněžními prostředky na účtu

- Majitel, spolumajitel, správce dědictví
- Osoba písemně zmocněná
- Osoba uvedená ve smlouvě o b.ú. nebo její součástí (podpisový vzor) – disponent
- U disponenta může být ve smlouvě určen rovněž způsob nakládání s pen.prostředky

Příkazy, jejich provádění

- **Převod** = operace prováděná na základě příkazu, který dal příkazce své převádějí instituci za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce. (§ 3/1 ZPS)
- **Příkaz k převodu** = a) bezpodmínečný pokyn příkazce daný převádějí instituci k provedení převodu, NEBO b) pokyn příkazce daný převádějí instituci k provedení převodu, jehož všechny podmínky stanovené příkazcem byly splněny. (§4 ZPS)
- **Den účinnosti příkazu k převodu** = den, kdy příkazce splnil všechny smluvní podmínky požadované k uskutečnění převodu převádějí institucí, jejímž je klientem, podmínky stanovené tímto zákonem (§ 6 odst. 1) a další povinnosti, stanoví-li tak zvláštní právní předpis.

Podmínky účinnosti příkazu

- **Zákonné:** 1) zajištění krytí částky převodu a 2) předání podkladů nutných k provedení převodu převádějí instituci.
- **Smluvní:** povinnost příkazce předat příkaz k převodu přede dnem jeho účinnosti, lhůtu k jeho předání a provozní dobu, v níž je možno předávat příkazy k převodu. – tyto povinnosti mohou být v obchodních podmínkách banky a jako takové se stávají součástí smluvních ujednání (srov. §6/2 ZPS)

Lhůty pro provedení převodu - § 8 ZPS

- Lhůty se počítají na bankovní pracovní dny
- **Bankovní pracovní den** = den, ve kterém všechny převádějí instituce, které se účastní provádění nebo zprostředkování příslušné části převodu, **běžně vykonávají svoji činnost.**

Převody v (CZ) v Kč

JEDNA BANKA = v den, kdy nastala účinnost příkazu k převodu, nebo následující bankovní pracovní den, není-li den účinnosti příkazu k převodu bankovním pracovním dnem.

Z BANKY DO BANKY

- **Převádějící (odchozí)** - je povinna zajistit připsání částky převodu ve prospěch účtu převádějící instituce příjemce a předat jí podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci *nepozději následující bankovní pracovní den po dni účinnosti příkazu k převodu, nebyla-li dohodnuta lhůta kratší, (§ 8/2 ZPS)*. Z účtu klienta je odepíše v den určený klientem (příkazcem) – viz § 713/1 ObZ
- **Přijímající (příchozí)** - připsá částku převodu ve prospěch účtu příjemce nebo zajistí, aby částka převodu byla příjemci k dispozici, *nepozději následující bankovní pracovní den po dni, kdy byla částka převodu připsána ve prospěch účtu převádějící instituce příjemce a kdy tato převádějící instituce obdržela podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci, nebyla-li dohodnuta lhůta kratší.*

Přeshraniční převody

- Banka ... je povinna zajistit připsání částky převodu ve prospěch účtu převádějící instituce příjemce a předat jí podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci *ve lhůtě dohodnuté s příkazcem; není-li taková lhůta dohodnuta, do 5 bankovních pracovních dnů ode dne účinnosti příkazu k převodu. (§ 8/3 ZPS)*

Kontokorent - § 711 ObZ

- Smlouva o b.ú. může stanovit, že banka je povinna provést příkazy i nad rámec zůstatku
- Pkd nejsou pr.a pov. sjednány ve s.b.ú., řídí se bez dalšího ustanovení ObZ o s. o úvěru (§ 497 an. ObZ)
- Není-li sjednáno mezi bankou a klientem ve smlouvě jinak, nemusí banka při kontokorentu peněžní prostředky připsat na účet klienta, ale může pokyn klienta vyřídit i ze svého účtu –
- **Judikatura: VS Pha 5 Cmo 512/99:** Povinnost poskytnout peněžní prostředky podle sjednaného kontokorentního účtu plní banka tak, že provádí platby anebo umožňuje výběry z běžného účtu dlužníka, i když ten na účte nemá dostatek vlastních prostředků. Úvěřující banka vlastní prostředky ve prospěch běžného účtu dlužníka není povinna připsávat.

Omezení započitatelnosti

- § 715/5 ObZ (krácená citace)
- *banka je oprávněna si započítat svou pohledávku na úplatu za převod zůstatku peněžních prostředků zrušeného účtu na jiný účet, popřípadě svou pohledávku na úhradu nákladů spojených s úschovou zůstatku peněžních prostředků, jestliže nemohl být vyplacen ani převeden na jiný účet.*

Další povinnosti banky

- Základní povinnost – uskutečňovat platby a přijímat úhrady, ve lhůtách (ObZ § 713, ZPS)
- Prokázat na žádost provedení plateb (§ 712/2)
- Informovat majitele o zůstatku
- Úročit, není-li úrok vyloučen
- Vyplatit nebo převést zůstatek z účtu po zániku SBÚ majiteli

Úrok

- Úrok není podstatnou náležitostí smlouvy. Pkd však není ve smlouvě výslovně vyloučen, platí subsidiárně § 714/1 a majitel má nárok na úrok
- § 709/2/b: (2) Smlouva o běžném účtu může obsahovat dále b) vyšší nebo způsob stanovení výše úrokové sazby, období splatnosti úroků, které banka platí ze zůstatku peněžních prostředků na účtu jeho majiteli, popřípadě ujednání, že úroky nebudou placeny,
- § 714/1: (1) Nestanoví-li smlouva o běžném účtu něco jiného, platí banka majiteli účtu ze zůstatku peněžních prostředků na účtu úroky.

Úrok

- Ode dne připsání do dne předcházejícího odepsání ...
- Úroková sazba – roční (p.a. = per annum)
- Úroky splatné měsíčně, b. je povinna připsat nejpozději do 5 pracovních dnů
- Úroková sazba běžně dohodnuta ve smlouvě (odkazem na ceník banky nebo vyhlášení)
- Pokud není sazba ani způsob, platí subsidiárně § 714/4: „*číní úroková sazba ½ **diskontní sazby stanovené ČNB ke dni, k němuž se úroky připisují k zůstatku peněžních prostředků na účtu.***“

Výpověď smlouvy o b.ú. (§ 715 ObZ)

- Výpověď může klient i banka, písemná výpověď. Klient může i sml. na dobu určitou.
- Výpověď dává klient: SBÚ zaniká dnem doručení výpovědi.
- Výpověď dává banka: SBÚ zaniká ke konci měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byla výpověď doručena klientu.
- Kvalifikovaná výpověď banky klientu (pro podstatné porušení smlouvy klientem): Dnem doručení. Podmínky: Poštovní přepravou, doporučeně, na adresu ... fikce při odmítnutí přijetí (§ 715/3)

Účet po smrti majitele - § 715a

- Smrtí účet ani smlouva nezaniká
- B. pokračuje v platbách a přijímání peněz
- Jakmile se „b. hodnověrně dozví, že majitel zemřel“, platby určené předem majitelem
- Plná moc udělená majitelem smrtí nezaniká, ledaže z obsahu vyplývá opačná vůle a dispozice majitele
- Správce dědictví – jakmile je bance prokázáno, že byl ustanoven a je oprávněn spravovat b.ú., má p.a p. majitele účtu, b. se řídí jeho příkazy

Spory z platebního styku (ALTERNATIVY)

- Soudní řízení
- Rozhodčí řízení – rozhodčí doložka / smlouva, jejím uzavřením je vyloučena pravomoc S / FA (Z 216/1994 Sb.)
- Řízení před finančním arbitrem (Z 229/2002 Sb.) – možnost, alternativa, není třeba žádná doložka, rozhodnutí FA vylučuje rozhodování soudu o téže věci

Finanční arbitr - kompetence

Mezi převodci a klienty do sporné částky 50.000€

- 1. převodů peněžních prostředků podle ZPS, včetně převodů, které byly provedeny bez příkazu klienta,
- 2. opravného zúčtování podle zvláštního právního předpisu upravujícího činnost bank (ZB 21/92 Sb.) a spořitelních a úvěrních družstev (ZSÚD 87/95 Sb.) ,
- 3. inkasní formy placení na území České republiky,

Mezi vydavateli a držiteli elektronických platebních prostředků při jejich vydávání a užívání, pokud je k jejich rozhodnutí příslušný soud ČR

Použitá literatura

- Odstrčilová, L.: Zásady úvěrování podnikatelů, In Ekonom, 1992, 40, str. 57, - In ASPI (2019 LIT)
